

**TA'LIMDAGI TARAQQIYOTNI TEZLASHTIRISH UCHUN RAQAMLI
TEXNOLOGIYALARNI RIVOJLANTIRISH**

Pulotov Adxam Abduraxmonovich,
Shahrisabz davlat pedagogika instituti
Texnologik ta'lim kafedrasini mudiri, t.f.n.
Shahrisabz, O'zbekiston
E-mail: pulotovAdxam@gmail.com

Annotatsiya. Ushbu maqolada o'qituvchining rolini kontent eksperti, o'qituvchiga aylantirishi, ta'limni ijtimoiy va hamkorlik xarakterida o'rganish, individual "boshqa" harakat bo'lishi kerakligi haqida fikr yuritiladi.

Kalit so'zlar va tushunchalar: *tenologiya, pedagogika, o'qituvchi, o'quvchi, innovatsiya, faoliyat, tayyorlash, yondashuv, samaradorlik.*

Аннотация. В данной статье рассматривается роль педагога как содержательного эксперта, преподавателя, изучение образования в социально-коллаборативной манере, индивидуальное «другое» действие.

Ключевые слова и понятия: *технология, педагогика, учитель, ученик, инновация, деятельность, обучение, подход, эффективность.*

Abstract. *This article discusses the role of the teacher as a content expert, a teacher, a study of education in a social and collaborative manner, an individual "other" action.*

Keywords and concepts: *technology, pedagogy, teacher, student, innovation, activity, training, approach, effectiveness.*

Kirish. Erta bolalik davrida ta'lim olishning kuchli asoslari yuqori sifatli erda bolalik ta'limining katta foyda keltirishini tushuntiradi. Erta bolalikdan ta'lim olgan kattalar yuqori maosh oladilar, keyinchalik maktabda yaxshi o'qiydilar, jinoyat sodir etishlari va sog'lom hayot kechirishlari ehtimoli kamroq. Shu sababli, foyda-xarajat nisbati bolalarning erda rivojlanishiga sarflangan har bir dollar uchun o'rtacha 4-5 baravar ko'rsatadi[1].

Ta'lim qayerda va qachon sodir bo'lishini qayta ko'rib chiqishdan tashqari, biz o'qitish va o'rganish haqida bilganlarimizdan foydalanadigan modellarni izlashimiz kerak, agar biz faol fuqarolar va tanqidiy fikrlovchilarni xohlasak, ma'ruzalar va asosiy narsalarni yodlashdan tashqarida faol muhit yaratishimiz kerak[2].

Ko'p o'n yillar davomida ta'lim va pedagogika bo'yicha mutaxassislar ta'lim bolalar va kattalar atrofdagi dunyoda ishtirok etadigan faol harakat bo'lishi zarurligini ta'kidlab kelishdi.

O'qituvchilar talabalarga bilim berish uchun mas'uldirlar, odatda ularni sinfning old tomoniga, doska va qator o'quvchilarni ularga qaratib qo'yishadi. Bu o'qituvchining rolini kontent eksperti va o'qituvchiga aylantiradi, ta'limning ijtimoiy va hamkorlik xarakteriga urg'u berilmaydi va o'rganish individual, "boshqa" harakat bo'lishi kerak. Ko'pgina joylarda maktablar savodxonlik va hisob-kitob kabi tor kompetentsiyalar to'plami, ular baholashda ta'kidlangan, ammo "bu tor maqsadlar boshqa ko'p narsalarni istisno qilgan holda mazmunli bilimlarni to'plashga urg'u berishdan kelib chiqqan". Bizning hozirgi dunyomiz butun bolani tarbiyalashga urg'u beradigan ta'lim tizimlarini talab qiladi.

Metodologiya. Yaxshi xabar shundaki, ko‘plab o‘qitish va o‘rganish strategiyalari talabalarni mavzu mazmunini o‘rganishga jalb qilishi va boshqa ko‘plab ko‘nikma va malakalarni rivojlantirishi mumkin. Ma‘ruza o‘qish va yodlash yuzaki tushunishga olib kelishi mumkin, ammo ta‘limdagi yakuniy maqsad o‘tkazishga olib keladigan tajribalarni o‘rganish yoki o‘rganilgan narsalarni yangi va turli kontekstlarda qo‘llash qobiliyatidir. Faol, talaba markazlashtirilgan ta‘lim bunga jalb qilish orqali erishish mumkin. talabalar o‘zlarining haqiqiy muammolari orqali nimani o‘rganayotganlarini amalda ko‘rsatadilar. Jamoa loyihalari o‘quv mazmuni bilan bir qatorda hamkorlikni rivojlantiradi, o‘quvchilarga o‘z qiziqishlarini o‘rganish uchun avtonomiya beradi, ularning o‘zini o‘zi boshqarish va boshqarish qobiliyatini ko‘rsatadi[4].

Odamlarning haqiqiy o‘rganish va o‘tkazish usullarini o‘rganishga bag‘ishlangan butun bir soha, o‘rganish fanlari, nevrologiya, psixologiya va ta‘lim dalillaridan foydalanish uchun o‘quv muhitining ko‘plab variantlarini aniqladi. Bu sohadagi ko‘pchilik ta‘limning ijtimoiy asoslariga ishora qiladi, miya rivojlanishi qanday qilib vakumda sodir bo‘lmaydi va aslida o‘rganish insonlarning o‘zaro ta‘siri, muloqoti va hamkorligiga asoslanadi. O‘rganish fanlari bo‘yicha boshqa topilmalar o‘quvchilarning o‘rganish zarurligiga ishora qiladi. faol va o‘z ta‘limini nazorat qilish va atrofdagi dunyoga asoslanish. Iqtisodchilar tomonidan olib borilgan tadqiqotlar, shuningdek, ta‘lim va ta‘limga e‘tibor qaratish zarurligini ta‘kidlagan[7].

Natijalar. Shunga qaramay, odamlar akademik mazmundagi bilimlardan tortib ijodkorlik va ijtimoiy ko‘nikmalarga qadar keng ko‘nikmalarni qanday o‘rganishlari bo‘yicha samarali strategiyalarning ushbu ajoyib dalillariga qaramay, bizning maktablarimiz butun dunyo bo‘ylab o‘qituvchilarga yo‘naltirilgan uzatish modeliga asoslangan sinf xonalarini saqlab qolishgan. Status-kvo sifatida passiv ta‘lim strategiyalariga tayanish butun dunyo bo‘ylab ta‘lim sohasidagi ko‘plab investitsiyalar va islohotlar natijalarga erisha olmaganining sabablaridan biri bo‘lishi mumkin.

Barchaga yuqori sifatli ta‘lim va keng ko‘nikmalarni taqdim etish intilishlarini qondirish uchun ta‘lim o‘zining ko‘plab joriy amaliyotlaridan voz kechishi kerak. Ta‘lim tizimlari o‘rganish sinfda va sinfdan tashqarida sodir bo‘lishini, erta bolalik poydevor qo‘yish uchun muhim davr ekanligini va yoshlar sinfdan tashqarida ham tegishli tajribalar orqali o‘rganish imkoniyatini talab qilishini hisobga olishlari kerak. Sinf xonalarida va rasmiy tizimda ko‘nikmalarni to‘liq rivojlantiradigan faol, o‘quvchiga yo‘naltirilgan ta‘lim bugungi kunda maktabda hukmronlik qiladigan o‘qituvchiga yo‘naltirilgan modelni almashtirishi kerak[6].

Biz innovatsiyalar haqida ma‘lumot to‘plar ekanmiz, qat‘iy tashqi baholashdan tortib, ichki dastur baholashlarigacha, shuningdek, ma‘lum miqyosga erishgan ta‘sir ko‘rsatadigan misollarni qidirdik. Biroq, biz o‘zimizni faqat ma‘lumotlar bilan qo‘llab-quvvatlanadigan uzoq vaqt davomida mavjud bo‘lmagan kelajakka yo‘naltirilgan yondashuvlar haqida yaxshiroq tasavvurga ega bo‘lish uchun tasdiqlangan innovatsion

yondashuvlarni o'rganish bilan cheklamalik. Tasdiqlangan modellarga qo'shimcha ravishda, biz turli kontekstlarda bir xil asosiy tamoyillarni ko'rsatadigan istiqbolli misollarni ta'kidlashni maqsad qildik. Shuning uchun bu erda ta'kidlangan holatlar illyustrativ bo'lib, ular ma'lum bir dasturning ma'qullanishi emas, balki ko'nikmalarning kengligini yaxshiroq ta'minlaydigan innovatsion yondashuvlarning real dunyoda qo'llanilishini ko'rsatish uchun ishlatiladi.

Muhokama. Faol ta'limning o'ziga xos xususiyatlaridan biri shundaki, u ham o'quvchiga qaratilgan. Innovatsiyalar turli shakllarga ega bo'lishi mumkin, ammo har biri innovatsion dizayn markaziga muassasa (ya'ni maktab) emas, balki o'quvchini qo'yadi. Faol ta'limning maqsadi yoshlarni o'quv dasturiga diqqatni jamlashga, muammolarni hal qilishga, nizolarni hal qilishga va rivojlanish uchun zarur bo'lgan asosiy ko'nikmalarni oshiradigan strategiyalarni ishlab chiqishga yordam beradigan haqiqiy tarzda jalb qilishdir[9].

“O'z-o'zidan qo'l, fikrlash” yondashuviga mos keladigan tashabbuslar ko'pincha loyihaga asoslangan ta'lim faoliyati orqali faol o'rganishdan foydalanadi. unda bolalardan materialni eslab qolish va didaktik pedagogika orqali singdirish so'raladi[13].

Bu yondashuvlar bolalarni kelajak uchun zarur bo'lgan o'rganishga yondashuvlar va ko'nikmalar turlariga tayyorlash uchun mos emas. Loyihaga asoslangan ta'limdan foydalanadigan faoliyatlar moslashuvchan, integratsiyalashgan va dinamikligi bilan ajralib turadi. Ular haqiqiy muammolarga javob berish uchun juda mos keladi, chunki ular murakkab muammolarni real hayot echimlari bilan birlashtirish va bog'lashga qaratilgan. Loyihaga asoslangan ta'lim o'qituvchi va o'quvchi o'rtasidagi munosabatlarda sezilarli siljishni anglatadi. O'qituvchi bolalarni o'rganishning turli yo'llarini o'rganishga undaydigan yordamchi va rahbarga aylanadi.

Xulosa. o'quvchilarni o'quv jarayoni orqali o'rganganlarini ifoda etishga undash. Bolalar nafaqat matematik ko'nikmalarni o'rganadilar, balki o'z-o'ziga ishonchni ham rivojlantiradilar. U matematikani eslab qolish orqali o'rganishdan uzoqlashadi va raqamlar nimani anglatishini va ulardan qanday foydalanishni intuitiv tushunishni rivojlantirishga qaratilgan. Bu bilan o'quvchi-talabalarda innovatsiyalar va texnologiyalarni rivojlanish bosqichlari amalga oshirilgan.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Mirziyoyev Sh.M. Buyuk kelajagimizni mard va oliyjanob halqimiz bilan birga quramiz. “O'zbekiston” 2017.
2. Mirziyoyev Sh.M. Erkin va farovon, demokratik O'zbekiston davlatini birgalikda barpo etamiz. “O'zbekiston” 2016.
3. Xabibullayev A., Qodirova N. (2023). "Raqamli ta'lim vositalaridan samarali foydalanish bo'yicha metodik qo'llanma".
4. Nurmamatov Z.Sh. “Bo'lajak texnologiya fani o'qituvchilarini innovatsion faoliyatga tayyorlash metodikasini takomillashtirish” nomli monografiya “IMPRESS MEDIA” MCHJ NMIU bosmaxonasida chop etildi. UO'K: 373.1:745 KBK 74.204 37.27 Z 94 ISBN 978-9943-7244-9-5.

5. Nurmamatov Z.Sh. Texnologik ta'lim yo'nalishlarida umumkasbiy, maxsus hamda tanlov fanlarning o'zaro integratsiyasi Eurasian journal of academic research. - Angliya. 2022 - y. B. 1-3.
6. Nurmamatov Z.Sh. Bo'lajak texnologiya fani o'qituvchilarini innovatsion faoliyatga tayyorlash texnologiyasi Maqola Ilm sarchashmalari. - Urganch. 3/2022. –B. 1-3. (13.00.00:№31)
7. Nurmamatov Z.Sh. Process of Preparation of Future Technology Teachers for Innovative Activite Maqola Eurasian Journal of Engineering and Technology volume.4 -Belgiya. ISSN 2795-7640. 2022. Page.1-5.
8. Nurmamatov Z.Sh. Innovatsiyalarning ro'li va ahamiyati ta'limda. Namangan davlat universiteti ilmiy axborotnomasi. - Namangan. www.journal.namdu.uz ISSN: 2181-0427 . 1/2023. –B. 645-650.(13.00.00:№30).
9. Nurmamatov Z.Sh. Bo'lajak texnologiya fani o'qituvchisini innovatsion pedagogik faoliyatga tayyorlash. Fan, ta'lim va texnikani innovatsion rivojlantirish masalalari. - Andijon. 2022 - y. B. 31-34.
10. Nurmamatov Z.Sh. Current status of development of innovative activity of future technology teachers. International Conference of Scientific and Management Current Affairs. - Angliya. 2022 - y. B. 1-4.

